

VILLAMOSENERGIA-ELLÁTÁS ALAKULÁSA EGY DÉL-BÉKÉSI TELEPÜLÉSEN 1990 ÉS 2006 KÖZÖTT

ZSÓTÉR BRIGITTA

Szegedi Tudományegyetem Mezőgazdasági Kar
Gazdálkodási és Vidékfejlesztési Intézet
6800 Hódmezővásárhely, Andrásy út 15.
zsoter@mgk.u-szeged.hu

ABSTRACT – Changes in Electricity Supply in a Settlement in Southern Békés between 1990 and 2006

In 1990 Mezőhegyes, among the settlements under examination, was 17th according to the use of electricity per one household consumer, the situation was worse only in Battonya. In 2004 there was a slight increase in electricity consumption, so Mezőhegyes, being the 14th in the rankings, preceded Gyula, Battonya, Békéscsaba and Orosháza. However, in both cases the electricity consumption per one household consumer was under the average of the stressed towns. It can be concluded from this fact that the living standard of the inhabitants in Mezőhegyes does not reach the average living standards of the inhabitants in County of Békés (according to the assumptions of the examination).

Keywords: infrastructure, electricity supply, yearly electricity consumption per one household consumer, rankings of the towns in County of Békés

Kulcsszavak: infrastruktúra, villamosenergia-ellátás, egy háztartási fogyasztóra jutó évi villamosenergia-felhasználás; békés megyei városok rangsora

BEVEZETÉS

Az infrastrukturális hátérnek az a feladata, hogy biztosítsa az ott élő lakosság életszínvonalának szakadatlan emelkedését (ABONYINÉ PALOTÁS 1981). A települések nem működhetnek infrastruktúra nélkül (KŐSZEGFALVI 2002). Az infrastruktúra összetétele, elemeinek mennyisége és minősége fontos alapja a területi versenyképességnek és fejlődésnek (KIS 2006).

Funkcionális megközelítés szerint a villamosenergia-ellátás az anyagi infrastruktúra körébe tartozó fogalom, amely szerint a termelés egyik feltételét képezi (PERCZEL 2003). Fizikai természeténél fogva vonalas infrastruktúra.

Nem csak hazánkban, hanem szerte a világon az elsődleges energiahordozók egyre nagyobb hányadát másodlagos energiahordozókká alakítják át. Ezek közül az egyik legfontosabb a villamosenergia. Hazánkban (még a trianoni békeszerződés előtti Magyarországon) az első közcélú villamos erőművet Temesváron helyezték üzembe 1884-ben. A második világháború után az ország lakásállományának 40%-ában volt bevezetve az elektromos áram. 1960-ra minden települést bekötöttek az országos hálózatba. Folyamatosan csaknem minden lakásba bevezették a villanyt. 1970-re az ország lakosságának ellátása már elérte a 85%-ot (PATAKY 1970). Békés megye a megyék infrastrukturális ellátottsági rangsorában 1960-ban még csak a 15., 1975-ben 13., ezen belül a kommunális ellátottság színvonalát tekintve 17. és 14. helyen volt (ABONYINÉ PALOTÁS 1980). ROMVÁRI (1971) arról számolt be, hogy már 1971-ben Békés megyében valamennyi település és külterületi lakott hely, valamint nagyobb mezőgazdasági üzem villamosenergia-ellátása megoldott volt. PATAKY (1970) vizsgálataiból kiderült, hogy 1950-1970 között Békés megyében az évenként értékesített villamosenergia hússzorosára emelkedett. Köszönhető főként annak, hogy a fogyasztók száma, valamint az elektromos

háztartási cikkek mennyisége növekedett. Ebből lehet következtetni az életszínvonal alakulására is (PATAKY 1970).

A tanulmányom célja: egy dél-békési település, Mezőhegyes villamosenergia-felhasználásának változását (1990-2006) bemutatni.

Hasonló vizsgálatot végeztem korábban pl. BENKE (1977) Gyomán és DÖVÉNYI (1980) Mezőberényben. Az ő módszereiket vettem irányadónak.

ANYAG ÉS MÓDSZER

A települési villamosenergia-ellátás alakulásnak vizsgálatához mindenekelőtt Békés megye ellátottságához, valamint a megye 17 településéhez való viszonyítást tartottam szükségesnek. Meghatározott mutató képzése alapján történt a viszonyítás, amely az *egy háztartási fogyasztóra jutó éves villamosenergia-felhasználás volt*. Azért nem az egy lakosra jutó mennyiség alakulását vizsgáltam, mert abban szerepet játszana a népesség számának változása is. Alapvetően KSH adatokat használtam a kutatás során. Csak a háztartási fogyasztók villamosenergia-felhasználását vizsgáltam, nem pedig az összes fogyasztóét. Így kizártam a vizsgálatból az ipari felhasználókat. A lakosság az eszerinti életszínvonal alakulását nagyobb pontossággal tudom mérni.

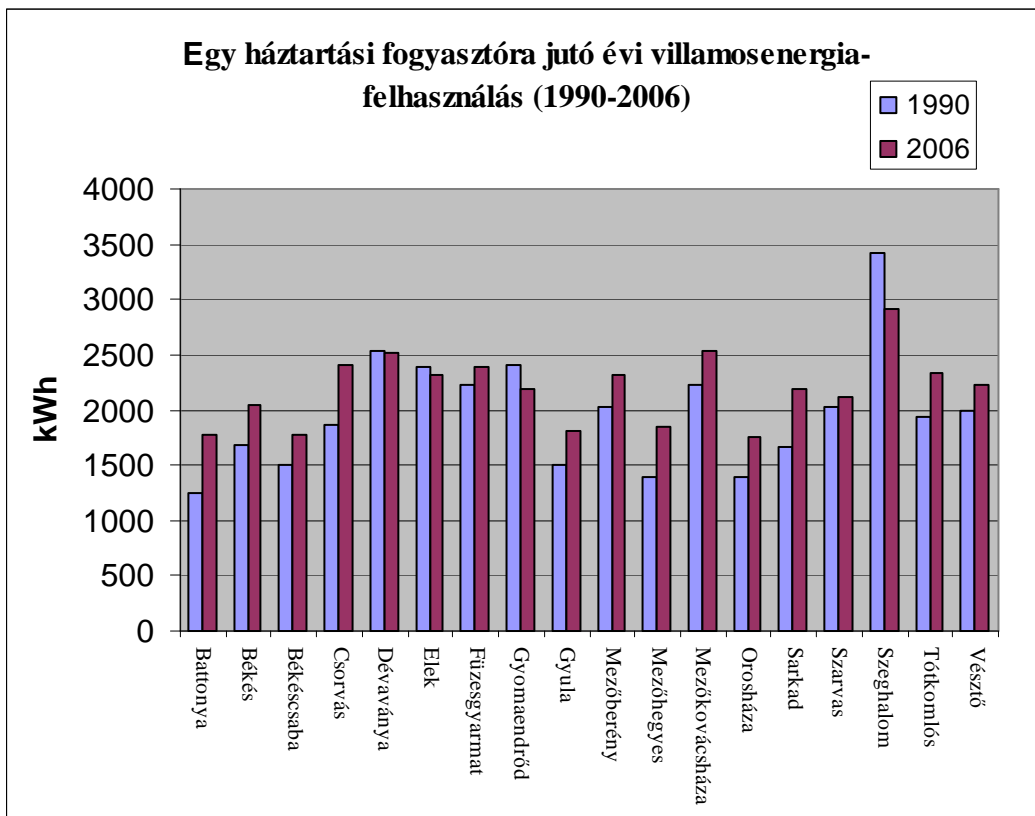
EREDMÉNYEK

Ma a magyarországi villamosenergia-elosztó hálózat összes hossza több mint 150 ezer km (PERCZEL 2003). Mezőhegyesen a kiefeszültségű energia hálózat hossza 70,9 km. A település villamosenergia-ellátása teljesnek mondható bel- és külterületen egyaránt.

Még mielőtt a háztartási fogyasztók elemzésére rátérnék, teszek egy kis kitérőt és ismertetem a közterületi megvilágítás helyzetét. A közterületek összefüggő, rendszeres és meghatározott megvilágítását, a közlekedés és biztonság érdekében szolgálja a közvilágítás. A közterületen a közvilágítási lámpahelyek száma az igénynek megfelelően folyamatosan változik. Amennyiben a lámpahelyek csökkentésére került sor, a fényerősséget egyidejűleg növelték a használatban maradt lámpatesteken, így gazdaságosabbá vált a felhasználás. A Posta utcán 2002-ben a közvilágítási lámpatesteket a Démász Rt. Mezőhegyesi Kirendeltsége korszerűsítette. Kicserélték a lámpatesteket, a vezetékeket korszerűsítették. A költségek elérték a 7.800.000 Ft-ot, amelyet a Démász Rt. Megelőlegezett a helyi önkormányzatnak, s a törlesztő részletet 12 évi időtartamra elosztva a közvilágításért fizetendő általános díjába beépítették.

A mezőhegyesi háztartási villamosenergia fogyasztók száma csökkent a vizsgált időszakban. A csökkenést kiváltó tényezők a majori lakások folyamatos megüresedése, a termelési struktúra átalakulása (GÁL 2005). Mindezek ellenére a felhasznált villamosenergia időről-időre növekszik. A jelenség annak ellenére megfigyelhető, hogy maguk az eszközök fajlagosan egyre kevesebb energiát fogyasztanak (GÁL 2002).

A villamosenergia-ellátás színvonalát az *egy háztartási fogyasztóra jutó felhasználás mennyisége* alapján vizsgáltam. A 18 békés megyei település közül 14-re jellemző, hogy a felhasznált villamosenergia mennyisége növekedett 1990-2006 között. Kivételt képez ez alól Dévaványa, Elek, Gyomaendrőd és Szeghalom. Ezekben a településeken csökkent a villamosenergia-felhasználás. Mindezt jól szemlélteti az 1. ábra. A részletes adatokat az 1. táblázat mutatja.

1. ábra Egy fogyasztóra jutó évi villamosenergia-felhasználás (1990-2006) (kWh)
 Forrás: KSH

A lakosság anyagi viszonyaira utal az egy háztartási fogyasztóra jutó évi felhasználás nagysága. Minél magasabb a fogyasztás mértéke, annál több háztartási elektromos berendezésre tudunk következtetni (DÖVÉNYI 1980). Ezek megvásárlásához pedig pénzre van szükség. Tehát ahol magas az egy fogyasztóra jutó villamosenergia-felhasználás, ott viszonylagos jólétben él a lakosság.

1. táblázat Egy háztartási fogyasztóra jutó évi villamosenergia-fogyasztás (1990-2006)(kWh)

Település	Egy háztartási fogyasztóra jutó évi villamos energia-fogyasztás (kWh)																
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Battonya	1241	1299	1459	1336	1373	1440	1497	1443	1497	1480	1477	1505	1599	1699	1660	1711	1774
Békés	1688	1725	1955	1796	1854	1905	1898	1878	1927	1878	1859	1941	1974	2048	2003	1961	2039
Békéscsaba	1508	1604	1834	1674	1728	1766	1745	1708	1766	1667	1682	1707	1746	1796	1772	1801	1766
Csorvás	1860	1857	2093	1904	2012	2027	2045	2168	2071	2039	2071	2143	2169	2349	2258	2388	2405
Déaványa	2528	2612	2788	2617	2662	2674	2698	2591	2500	2454	2427	2593	2672	2611	2348	2507	2509
Elek	2386	2454	2627	2418	2489	2550	2516	2451	2452	2422	2390	2463	2458	2447	2400	2381	2318
Füzesgyarmat	2220	2291	2691	2238	2080	2106	2104	2021	1949	1912	1892	2013	2055	2219	2400	2314	2386
Gyomaendrőd	2409	2395	2702	2314	2303	2312	2327	2238	2171	2131	2091	2249	2306	2339	2157	2194	2198
Gyula	1499	1517	1757	1622	1641	1656	1640	1671	1690	1631	1673	1725	1768	1821	1775	1808	1810
Mezőberény	2032	2088	2411	2199	2186	2151	2228	2184	2258	2204	2167	2190	2228	2286	2189	2297	2317
Mezőhegyes	1398	1423	1562	1410	1488	1539	1541	1555	1563	1527	1553	1623	1732	1804	1739	1813	1842
Mezőkovácsháza	2227	2175	2530	2307	2286	2195	2273	2332	2382	2358	2329	2406	2437	2521	2431	2519	2529
Orosháza	1402	1427	1651	1470	1484	1540	1521	1469	1572	1518	1525	1544	1620	1722	1667	1733	1753
Sarkad	1673	1787	1966	1806	2007	1881	1910	1879	1941	1903	1894	1980	2023	2110	2129	2155	2181
Szarvas	2023	2313	2160	2152	2102	2098	2119	2038	1980	1943	1906	2055	2136	2069	2039	2062	2116
Szeghalom	3420	3616	4061	3813	3527	3528	3613	3477	3379	3316	3250	3485	3637	3185	3185	2931	2906
Tótkomlós	1945	2103	2292	2085	2095	2025	2069	2090	2170	2148	2073	2103	2191	2243	2178	2258	2335
Vésztő	1999	2096	2439	2243	2262	2159	2182	2073	2031	2002	1999	2076	2160	2218	2222	2216	2225
Városok összesen	1777	1854	2073	1895	1914	1929	1934	1898	1923	1860	1857	1927	1983	2015	1969	1994	2000

Forrás: KSH

KÖVETKEZTETÉS

Mezőhegyes 1990-ben a vizsgált települések között a 17. helyet foglalta el az egy háztartási fogyasztóra jutó villamosenergia-felhasználás alapján, csak Battonyán volt rosszabb a helyzet. 2001-ben valamivel több volt a villamosenergia-fogyasztás, így Mezőhegyes 14. a rangsorban, megelőzve Gyulát, Battonyát, Békéscsabát és Orosházát. De mindkét esetben a kiemelt városok átlaga alatt volt az egy háztartási fogyasztóra jutó villamosenergia-felhasználás. Ebből arra következtethetünk, hogy a mezőhegyesi lakosok életszínvonala (a vizsgálatban feltételezettek szerint) nem éri el a békés megyei városok lakóinak átlagos életszínvonalát. Ez nyilvánvaló, hiszen az 1990-es évek végén Mezőhegyes egyik fő foglalkoztató nagyüzeme a Mezőhegyesi Cukorgyár bezárt. Ez kihatással volt a településen lakók életére.

Dévaványa, Elek, Gyomaendrőd és Szeghalom esetére jellemző, hogy lakosaiknak életszínvonala romlott (a vizsgálat szerint) az elmúlt 17 évben, ez abból látszik, hogy az egy háztartási fogyasztóra jutó villamosenergia-felhasználás csökkent 1990-2006 között.

A háztartási villamosenergia-felhasználás változásának ok-okozati összefüggés-vizsgálata egy jövőbeli kutatás témáját képezhetné, ahol nem utolsó sorban kérdőíves és interjútechnikákat lehetne alkalmazni.

IRODALOMJEGYZÉK

- ABONYINÉ PALOTÁS J. (1980): A dél-alföldi tervezési-gazdasági körzet infrastrukturális ellátottságáról. Földrajzi Értesítő XXIX. évf. Magyar Tudományos Akadémia Földrajztudományi Kutató Intézet, Budapest, 95-101.
- ABONYINÉ PALOTÁS J. (1981): Az infrastruktúra területi rendszerei. Földrajzi közlemények, Magyar Földrajzi Társaság, Budapest, 145-150.
- BENKE J. (1977): Gyoma gazdasági, társadalmi, kommunális és egészségügyi fejlődése 1957 és 1974 között. In.: SZABÓ F. (SZERK.) (1977): Gyomai tanulmányok. Gyomai Nagyközség Tanácsa, Gyoma.
- DÖNYÉNYI Z. (1970): Kommunális ellátottság szintje. In.: TÓTH J. (SZERK.) (1980): Mezőberény, a helyét kereső kisváros. Békés Megyei Tanács V. B. Tudományos Koordinációs Szakbizottsága és Mezőberény Nagyközségi Tanács Kiadványa, Békéscsaba, 65 p.
- GÁL J. (2002): A környezeti piac néhány jellemzője Magyarországon, VIII. Nemzetközi Környezetvédelmi Szakmai Diákkonferencia, 2002.07.03-05, Mezőtúr, pp. 28.
- GÁL J. (2005): Some Agricultural Aspects of Environmental Market (Aspecte agricole legate de mediul de piata; A környezeti piac néhány mezőgazdasági összefüggése) (angol nyelven) Facultatea de Management Agricol, Universitatea de Stiinte Agricole si Medicina Veterinara a Banatului Timisoara, (angol nyelven), Simpozion Stiintific, Management si Dezvoltare Rurala, 2005.05.26-27. Timisoara, Románia, ISSN 1453-1410, pp. 89-96.
- KIS K. (2006): Vidékfejlesztés és a vidékgazdaság. SZTE MFK Dél-alföldi Regionális Szaktanácsadási Központ, Hódmezővásárhely. 72. p.
- KÖSZEGFALVI GY. (2002): Az infrastruktúra földrajza. In.: TÓTH J. (SZERK.) (2002): Általános társadalomföldrajz II. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 69-83.
- PATAKY L. (1970): Békés megye energiaellátásának jövője. Békési Élet, V. évf. 2. sz., Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Békés Megyei Szervezete, Békéscsaba, 206-224.
- PERCZEL GY. (SZERK.) (2003): Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

ROMVÁRI L. (1971): Békés megye legfőbb gazdasági célkitűzései a 4. ötéves terv időszakára. Békési Élet, VI. évf. 1. sz., Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Békés Megyei Szervezete, Békéscsaba, 408-419.